

Uitvoeringsagenda 2017

Zorg voor Jeugd

Utrecht, januari 2017

Inleiding

Voor u ligt de uitvoeringsagenda Zorg voor Jeugd 2017. U leest in deze uitvoeringsagenda welke stappen Utrecht in 2017 zet in de verdere vormgeving van de Zorg voor Jeugd. De uitvoeringsagenda is een vervolg op en een verdere uitwerking van de *Notitie sturing en bekostiging Jeugdhulp 2017-2020*. Het raadsadvies meerjarige sturing en bekostiging jeugdhulp, waarbij deze notitie als toelichting gold, is op 26 mei 2016 in de gemeenteraad vastgesteld.

De uitgangspunten die in de notitie meerjarige sturing en bekostiging zijn geschetst, blijven in deze uitvoeringsagenda stevig verankerd. Ondersteuning op maat, zoveel mogelijk aansluitend bij het gewone leven, dichtbij beschikbaar en regie bij jeugdigen en hun gezin zijn sleutelbegrippen in de Utrechtse aanpak. Om dat te bereiken, beogen we een beweging naar de voorkant die zich inhoudelijk vertaalt in een sterke basiszorg met een specialistische zorg die alleen waar nodig en écht aanvullend op de basiszorg invliegt. Daarnaast is er meer aandacht voor de sociale basis en het gewoon opgroeien. De financiële weerslag daarvan is een cascade waarbij geleidelijk budget van de aanvullende zorg naar de basiszorg en de sociale basis wordt verschoven.

Utrechters weten de buurtteams goed te vinden. Het lijkt er ook op dat gezinnen voor wie de drempel naar zorg voor de decentralisaties nog te hoog was, nu wel bij de buurtteams aankloppen. Dit zorgt voornamelijk voor een blijvend hoge instroom van cliënten bij het buurtteam. De nieuwe instroom in 2016 betrof circa 5.250 gezinnen (uitgaande van een gemiddelde gezinsgrootte van 3,5 personen zijn dat circa 19.000 unieke cliënten¹). De cliëntwaardering voor het buurtteam is hoog (gemiddeld een 8) en veel cliënten geven na begeleiding door het buurtteam aan dat zij weer zelfstandig verder kunnen. De inzet van aanvullende zorg neemt gestaag af. Al deze factoren lijken er op te wijzen dat de buurtteams er in slagen om de aanvullende zorg op onderdelen te 'verdringen'. Tegelijkertijd zien we ook dat de afname van kosten voor de aanvullende zorg minder snel gaat dan verwacht. Dit levert spanning op de cascade op, omdat beschikbare middelen vanuit de aanvullende zorg niet snel genoeg in de basiszorg ingezet kunnen worden om daar aan de vraag te voldoen. Bovendien is in 2017 een extra investering nodig op de inzet in de sociale basis en het gewoon opgroeien. Daarbij ligt de focus op het zorgen dat jeugdigen met een ondersteuningsvraag zoveel mogelijk kunnen meedoen in het gewone leven en dat gezinnen met een hoge draaglast zo laagdrempelig en praktisch mogelijk ondersteund worden om grotere problemen te voorkomen.

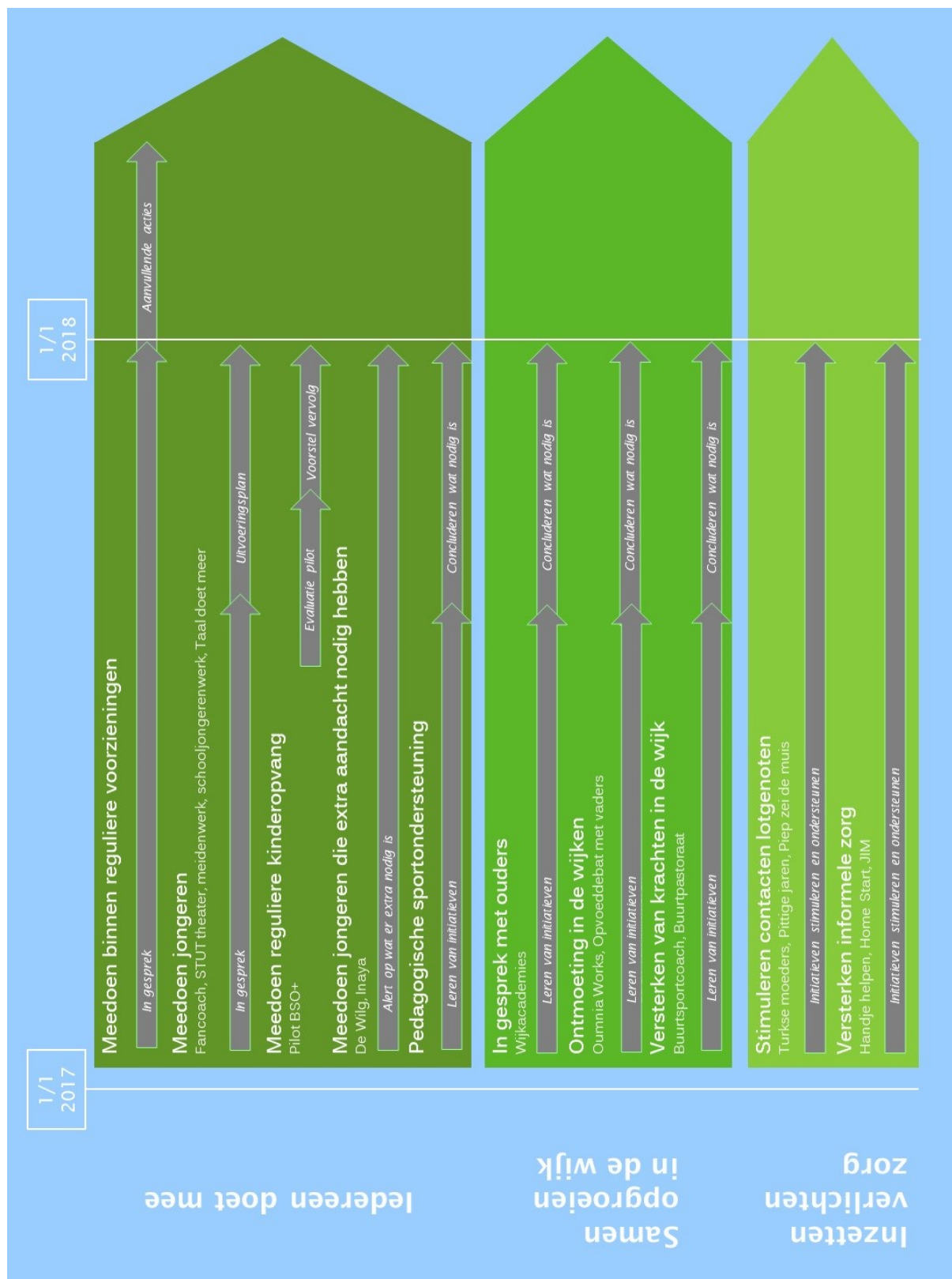
We blijven in 2017 inzetten op administratieve lastenverlichting voor organisaties en professionals die jeugdhulp bieden. Zowel in onze financieringswijze als in wat wij aan monitoringsinformatie vragen aan organisaties blijven we scherp op het beperken van de vraag om informatie tot wat écht nodig is. Dit standpunt brengen we ook in bij bovenregionale of landelijke inkoop van jeugdhulp.

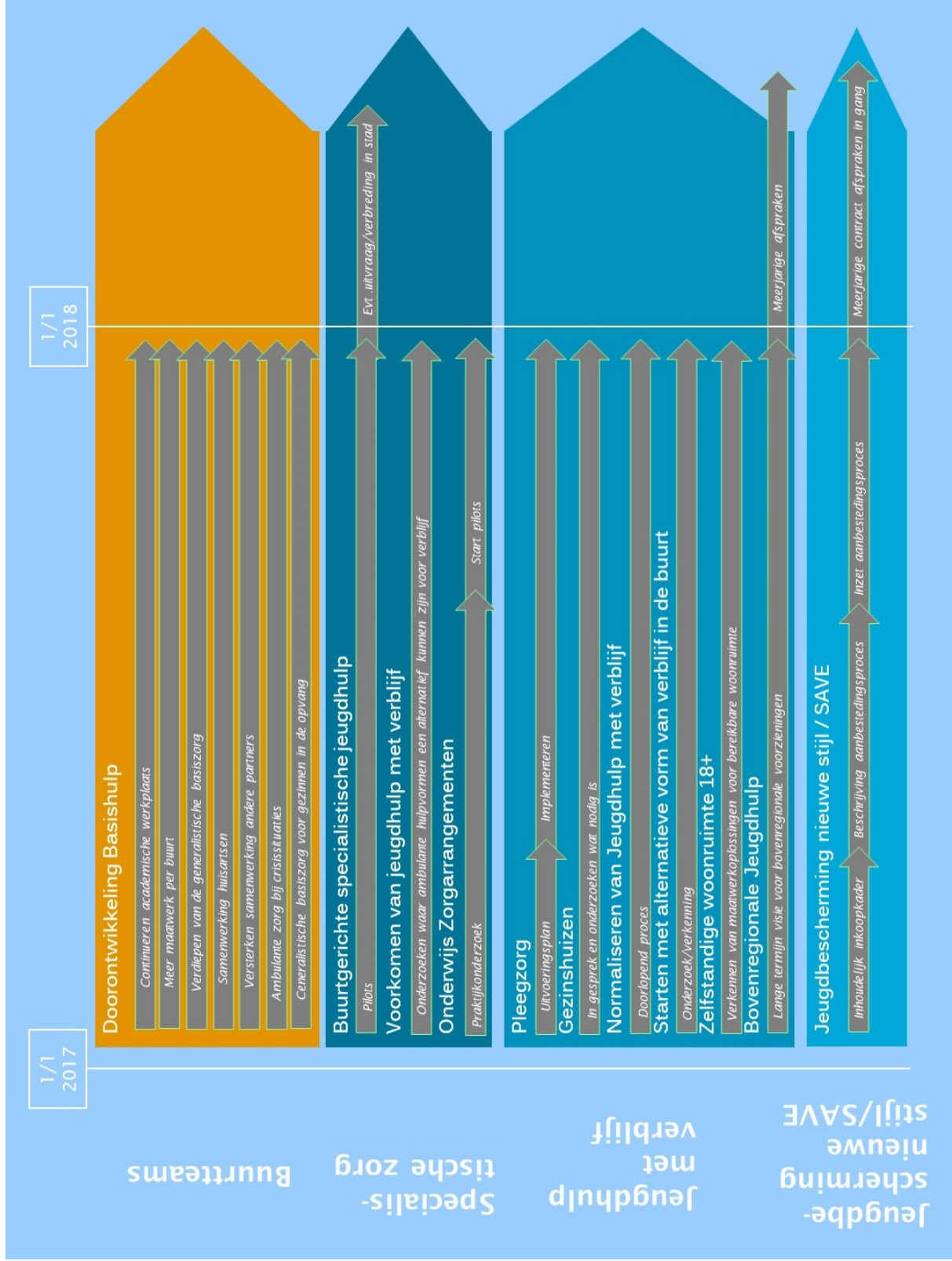
¹ Een gedetailleerd overzicht van de instroom in de verschillende vormen van jeugdhulp wordt in maart 2017 gepubliceerd in de volgende voortgangsrapportage Zorg voor Jeugd.

Leeswijzer

In de Utrechtse zorg voor jeugd staan de jeugdigen en hun ouders centraal, u leest daarom in hoofdstuk 1 als eerste op welke wijze wij jeugdigen en hun gezinnen in 2017 bevragen op hun ervaringen en betrekken bij de ontwikkeling van de Utrechtse Jeugdhulp. In hoofdstuk 2 vindt u vervolgens een korte aanscherping van de doelen uit de notitie meerjarige sturing en bekostiging die we de komende jaren op het gebied van jeugdhulp willen bereiken. In hoofdstuk 3 vindt u de concrete stappen die we daarvoor in 2017 zetten. Deze stappen staan hieronder eveneens schematisch weergegeven in figuur 1.

Figuur 1: Uitvoeringsagenda

Hoofdstuk 1: Jeugdigen en hun gezin centraal

Voor, door en met jeugdigen en gezinnen

De vraag en de mogelijkheden van jeugdigen en gezinnen staan centraal en zij worden actief betrokken bij de inrichting van de zorg voor jeugd.

Kinderen hebben het recht op het uiten van hun mening, denkbeelden te delen en informatie te krijgen.

Kinderrechten staan centraal als het gaat om de zorg voor jeugd; jeugdigen in Utrecht kunnen veilig en gezond opgroeien en hun talenten ontwikkelen. Daarom werken we samen met hen en met organisaties in de stad aan een goed leefklimaat voor Utrechtse jeugdigen en hun ouders. Het is belangrijk dat jeugdigen en hun ouders:

- zeggenschap hebben over de zorg die zij ontvangen;
- hun ervaringen en ideeën over de jeugdhulp kunnen delen;
- erop kunnen rekenen dat er zorgvuldig omgegaan wordt met klachten.

Jeugdigen en gezinnen houden ons een ‘spiegel’ voor waarvan wij leren en waardoor we de kwaliteit en de ontwikkeling van de zorg voor jeugd samen kunnen verbeteren.

Kinderrechtenstad

Utrecht wil een stad zijn waarin naar de jeugd geluisterd wordt, waarin zij een stem hebben in de ontwikkelingen die voor hen belangrijk zijn. In het kader van ‘Utrecht Kinderrechtenstad’ staat de stem van het kind, artikel 12 van het Internationale Verdrag van de Rechten van het Kind, dus centraal. Dit thema is tweeledig, we leren kinderen op een goede manier hun stem te laten horen en leren ze tegelijkertijd te luisteren naar de mening van een ander. Luisteren naar de stem van het kind is verankerd in het beleid van de gemeente zelf maar de ambitie reikt verder. Kinderrechten zijn ook onderdeel van het beleid van onze partners en bovenal zijn Kinderrechten en de stem van de kinderen verankerd in de cultuur van onze stad. We richten ons in 2017 in het bijzonder op de volgende drie thema’s; 1) de positie van het kind in de zorg voor jeugd, 2) de positie van kinderen in armoede en 3) de stem van kinderen bij de (fysieke) vormgeving van de stad². Daarnaast krijgt de stem van het kind ook dit jaar weer vorm in jeugdparticipatie door o.a. de Kinderraad Utrecht en de digitale jongerendenktank UUT van de Nationale Jeugd Raad.

² Deze thema’s zijn mede op advies van de denktank Kinderrechten tot stand gekomen. De denktank is een netwerk van organisaties gericht op kinderrechten

Cliëntervaringsonderzoek

Cliëntervaring is voor de gemeente Utrecht een belangrijke indicator voor de toegankelijkheid en kwaliteit van de jeugdhulp en ondersteuning vanuit de Jeugdwet en de Wmo. Zorgorganisaties verbeteren hun zorg aan de hand van ervaringen van cliënten. Zij besteden in hun eigen kwaliteitsbeleid aandacht aan thema's als toegang, bejegening en zelfregie. Ze doen dit allemaal op een eigen manier. Om tot een breder en vergelijkbaar beeld te komen, zet de gemeente in op een eenduidige en jaarlijkse peiling onder cliënten. Het onderzoek naar cliëntervaring is vooral een middel om te signaleren, te leren, tijdig bij te sturen en verder te ontwikkelen. Net als in 2016 voeren wij ook in 2017 een cliëntervaringsonderzoek uit.

In het eerste kwartaal van 2017 wordt het kwantitatieve cliëntervaringsonderzoek uitgezet bij cliënten van de basis- en aanvullende zorg. De resultaten hiervan worden gepresenteerd in de Voortgangsrapportage 2017 die in maart verschijnt.

Naast het kwantitatieve cliëntervaringsonderzoek wordt in 2017 ook een apart kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek richt zich specifiek op jongerendeelname. Omdat jongeren met enquêtes slecht bereikt worden, kiezen we bij deze doelgroep voor korte interviews van jongeren die ondersteuning krijgen in de basis- of aanvullende zorg.

In 2017 komt het eerste cliëntervaringsonderzoek van Samen Veilig Midden Nederland (SAVE en Veilig Thuis) beschikbaar dat zich richt op de ervaring van cliënten van SAVE. Het verplichtende karakter van de inzet van SAVE stelt specifieke eisen aan de monitoring van cliëntervaring. Samen Veilig Midden Nederland ontwikkelt in navolging op dit eerste onderzoek een methode waarbij de cliëntervaring aan het einde van ieder traject wordt gemeten in plaats van met een jaarlijks onderzoek.

Jeugdigen en ouders geven advies

Wij zijn nieuwsgierig naar adviezen die jeugdigen en ouders kunnen geven:

- **Medezeggenschap en vernieuwende vormen van participatie**

Vanzelfsprekend verwachten wij ook in 2017 van instellingen dat zij voldoen aan wettelijke eisen, zoals het inrichten van medezeggenschap op dit terrein. Ook verwachten wij van hen dat zij inzetten op vernieuwende vormen van participatie. Dit heeft al geleid tot mooie voorbeelden waarbij jongeren gemotiveerd worden om hun ervaringen te delen, zoals een 'over de streep' bijeenkomst. Jongeren uit de jeugdhulp gaan hierbij met elkaar en met de gemeente in gesprek om ervaringen te delen en adviezen te geven.

- **Dialogsessies**

In 2016 is een dialoogsessie met jongeren, ouders, hulpverleners en beleidsadviseurs gehouden waarbij de evaluatie van de JIJ participatie Meter (in brede context) centraal stond. Eén van de doelen van de dialoogsessie was om zichtbaar te maken wat er gedaan wordt met de input van jongeren en ouders. Daarnaast hebben de deelnemers met elkaar van gedachten gewisseld over de vraag hoe vrij zij zich voelen om hun mening en ervaring te delen. In 2017 zal er een expertmeeting worden georganiseerd om de verschillende vormen van zegen- en

medezeggenschap verder te verkennen en delen. Van belang is dat de reeds opgedane kennis en ervaring niet verloren gaat.

- **Georganiseerde cliënten- en adviesorganisaties**

Ook in 2017 sluiten we aan bij en maken we gebruik van adviezen van de Kinderraad, Jongerenraad en vooral ook van raden die de stem van de doelgroep vertegenwoordigen, zoals U-2B Heard!

- **Actief bevragen van ouders en jongeren**

Ontwikkelen doen we met elkaar; partners, gemeenten maar zeker ook jeugdigen en ouders. Het is vanzelfsprekend dat zij aan tafel zitten, bijvoorbeeld tijdens het festival der verantwoording, diners pensants of casusbesprekingen waarin we met elkaar bespreken wat er beter kan.

Bij nieuwe ontwikkelingen gaan we eerst op zoek naar ervaringen en ideeën. In 2016 hebben wij bijvoorbeeld met ouders gesproken over de behoefte aan buitenschoolse opvang voor kinderen met autisme en hebben ouders aansluitend meegedacht in de vormgeving van de pilot BSO+ waarin kinderen met autisme naar een reguliere buitenschoolse opvang kunnen en daar extra begeleiding krijgen. Ook de planvorming rond jeugdhulp met verblijf is mede gebaseerd op interviews met jongeren uit diverse jeugdhulpinstellingen. Deze werkwijze zullen we blijven hanteren, waardoor ook in 2017 ouders en jeugdigen actief betrokken worden bij de verdere vormgeving van de zorg voor jeugd.

- **In gesprek met zelforganisaties en migrantenorganisaties**

De gemeente voert (onder andere als onderdeel van de horizontale verantwoording van de buurtteams) regelmatig gesprekken met wijk- en samenwerkingspartners. Daarbij hebben wij speciale aandacht voor zelforganisaties en organisaties die zich richten op Utrechters met een migrantenachtergrond zoals het NISBO, het MMU, Al Amal, Attifa, sleutelpersoon van de Roma-organisatie, vereniging voor Afghanen, de mantelzorgers van U-Centraal, Stichting actieve jongeren Utrecht, Stichting ASHA, Buurtsport Utrecht, Jongeren Stichting De toekomst, Imams en Moskeebestuurders, Stichting Turkse Ouders (STO) en Inaya zorg. Adviezen uit deze gesprekken passen wij zo mogelijk direct toe in de uitvoeringspraktijk.

Jeugdigen en ouders hebben regie

Belangrijk uitgangspunt is dat jeugdigen en gezinnen zelf de regie hebben over hun leven. Als het gaat om zorg voor jeugd blijft dit een belangrijk aandachtspunt voor gesprek en het vraagt van diverse partijen, waaronder de gemeente, om vanuit deze invalshoek te kijken naar wat nodig is in de stad. Dit betekent dat de professional aansluit bij wat er nodig is voor het gezin en indien nodig hulp/ondersteuning biedt. Voor organisaties betekent dit dat zij hulp bieden vanuit het perspectief van de cliënt en voor de gemeente dat ook breed gekeken wordt wat echt nodig is in de leefwereld van gezinnen. Kijkend vanuit cliëntregie houdt dit het volgende in:

- **Gelijkwaardige relatie**

Utrecht kiest voor stevige regie bij het gezin. Versteving van de positie van ouders en jeugdigen begint bij de een-op-een relatie met de hulp- of zorgverlener. In Utrecht krijgt dit

o.a. vorm doordat het gezinsplan het plan is van het gezin zelf, opgesteld met ondersteuning van een gezinswerker. Er worden geen keuzes gemaakt zonder de instemming van de cliënt (tenzij er sprake is van een onveilige situatie voor één of meerdere kinderen) en als overleg met andere professionals nodig is, gebeurt dit zoveel mogelijk in het bijzijn van de cliënt.

- **Investeren in de zelfredzaamheid van jongeren**

Een belangrijke opgave in de opvoeding is om jongeren voor te bereiden op een zelfstandig leven als volwassene. In normale situaties hebben de ouders daarin een grote rol. Voor jongeren die in een gezinshuis, leefgroep of andere vorm van jeugdhulp met verblijf wonen, ligt hier een taak voor de zorgaanbieder. Vanwege de vaak kwetsbare uitgangspositie van deze jongeren is een goede voorbereiding op een zelfstandig leven extra van belang. We gaan in 2017 actief het gesprek aan met zorgaanbieders over het verder verbeteren hiervan. Daarnaast vragen we ze ook hierin de samenwerking met het buurtteam op te zoeken, zodat eventueel een warme overdracht gemakkelijk plaatsvindt.

- **Cliëntregie (verbeterkansen)**

Op basis van analyses van het cliëntervaringsonderzoek gaan wij in 2017 het gesprek aan met zorgaanbieders over verbeterkansen voor zelfregie van hun cliënten.

Klachten

Zorgaanbieders moeten aan eisen voldoen op het gebied van klachtenregeling, privacy-protocol en onafhankelijk vertrouwenswerk.

- **Leren van klachten**

In de leveringsafspraken hebben wij opgenomen dat aanbieders een klachtenregeling dienen te hebben en dat zij de cliënt hier actief over informeren. Deze klachten zijn voor ons belangrijk in de gesprekken die we met aanbieders houden en bieden input tot verbetering van zorg. Datzelfde geldt voor de klachten die wij als gemeente ontvangen. We reageren hier snel op en lossen ze op, maar zij bieden ons ook belangrijke input om van te leren en stelsel te verbeteren.

- **Toegankelijk vertrouwenswerk**

Iedere cliënt heeft recht op een onafhankelijk vertrouwenspersoon. Bij onduidelijkheid, ontevredenheid of behoefte aan ondersteuning in het zorgtraject kan de cliënt deze vertrouwenspersoon erbij betrekken. Het AKJ vervult deze functie op dit moment. Landelijk is afgesproken dat dit de eerste drie jaren na de decentralisatie (tot 2018) nog landelijk ingekocht zal worden. Met instellingen voor jeugdhulp maken we in 2017 inhoudelijke afspraken over de inzet van de onafhankelijke vertrouwenspersoon in 2018 e.v., bijvoorbeeld over de vindbaarheid van de vertrouwenspersoon en de informatieverstrekking erover.

Hoofdstuk 2: Betere zorg voor jeugd

Dichtbij, op maat, regie bij jeugd en gezin

In de notitie meerjarige sturing en bekostiging Jeugdhulp Utrecht (2017–2020) schetsten wij reeds globaal wat we in de Utrechtse Jeugdhulp willen bereiken. In dit hoofdstuk scherpen we die ambitie verder aan.

Het doel van de Utrechtse zorg voor Jeugd is jeugdhulp die beter dan voorheen aansluit bij de vragen, wensen en mogelijkheden van kinderen, jongeren en hun gezinnen

<p>We beogen dat alle jeugdigen, ook die met een verstandelijke beperking, psychische of gedragsstoornis, zoveel als mogelijk gebruik kunnen maken van school, opvang en vrijetijdsvoorzieningen</p> <p>We beogen dat gezinnen die in financiële, huisvestings- of andere problemen met grote impact op gezinsleven en opvoeding geraken, snel en efficiënt (praktisch) ondersteund worden bij het oplossen van die problemen, zodat escalatie en noodzaak van specialistische zorg zoveel mogelijk voorkomen wordt.</p>	<p>Gewoon Opgroeien</p>
<p>Voor gezinnen die jeugdhulp nodig hebben, realiseerden wij met de buurtteams reeds hulp die hoogwaardig, dichtbij beschikbaar en snel inzetbaar is. We beogen verdere borging van deze basiszorg.</p>	<p>Basiszorg</p>
<p>Voor jeugdigen en gezinnen die inzet van specialistische zorg nodig hebben, beogen we dat deze net als de buurtteams zoveel als mogelijk dichtbij in de eigen buurt beschikbaar is, snel inzetbaar en ingericht op het bieden van op kind of gezin toegesneden maatwerk.</p>	<p>Specialistische Jeugdhulp</p> <p>Aanvullende Zorg</p>
<p>We beogen dat jeugdigen (zo lang als mogelijk) opgroeien in hun eigen omgeving (gezin), bijvoorbeeld door de inzet van zeer intensieve ambulante jeugdhulp.</p>	<p>Jeugdhulp met verblijf</p>

Voor jeugdigen die echt niet thuis kunnen blijven wonen, beogen we een vorm van jeugdhulp met verblijf die de normale gezinssituatie zo veel mogelijk benadert en die na de aanvankelijke verhuizing uit het gezin zo stabiel mogelijk is (geen extra verhuizingen).

Veiligheid en gezonde ontwikkeling van jeugdigen vormen de ondergrens in alles wat we doen.

Jeugdbescherming

Gewoon opgroeien

Voor de (toekomst van de) samenleving is het van vitaal belang dat jeugdigen goed kunnen opgroeien en zich kunnen ontwikkelen. Jeugdigen in Utrecht kunnen erop vertrouwen dat 'het ontwikkelrecht van jeugdigen' geborgd wordt. Hiervoor hebben ze een stimulerende sociale basis nodig. Investeren in de sociale basis betekent, daar waar nodig, het vergroten van de mogelijkheden en kansen van jeugdigen en al deze opvoeders zodat jeugdigen 'gewoon op kunnen groeien' en niet belemmerd worden door hun eigen problematiek of externe omstandigheden.

Niet alleen ouders, vrienden, familieleden en buurtgenoten, maar ook professionals en vrijwilligers in kinderopvang, jongerenwerk, sport- en cultuurverenigingen, en niet in de laatste plaats de school dragen bij aan de ontwikkeling van jeugdigen. Er wordt in Utrecht vanuit de verantwoordelijkheid van de verschillende partijen al volop geïnvesteerd in de sociale basis. Met elkaar kijken we waar een stapje extra gezet kan worden en wie daarvoor aan de lat staat. Dit is de basis waaruit we willen gaan bouwen aan een nog stevigere sociale basis. Juist op de raakvlakken tussen leefwerelden kunnen we voor de jeugdigen die wat extra's nodig hebben het verschil maken. Dat vraagt aandacht:

- Raakvlakken tussen leefwerelden zijn vaak ook raakvlakken van bevoegdheden, wettelijke kaders. Dit gaat soms ook gepaard met discussies over financiering, taken en belangen.
- Samen kijken naar versterking van de sociale basis betekent dat je vanuit verschillende perspectieven naar problemen kijkt. Dat kan soms ingewikkeld zijn, want dat betekent dat je een stapje extra zet of een stapje opzij zet, als het probleem daarom vraagt. Dit vraagt aandacht en gesprek.
- Tenslotte zien we vanuit ons uitgangspunt 'hulp dichtbij' veel kansen voor vrijwillige inzet. Dat vraagt wat van onze burgers in de stad en onze rol om flexibel in te spelen op initiatieven.

Als gemeente kunnen we het niet alleen, wij zijn afhankelijk van de inzet en bijdrage van burgers en partners in de stad. We willen het gesprek aangaan waarbij we elkaar stimuleren, ondersteunen, zo nodig de spanning opzoeken en elkaar aanspreken als het gaat om verantwoordelijkheid nemen en inzet tonen voor onze kwetsbare jeugdigen.

Inclusieve voorzieningen

We werken aan een stad waarin alle jeugdigen kunnen meedoen en optimale kansen krijgen om zich te ontwikkelen. Zoveel mogelijk in reguliere voorzieningen, ook voor jeugdigen met een beperking, psychische- of gedragsproblematiek. Om meedoen in reguliere voorzieningen voor deze jeugdigen mogelijk te maken, creëren we, waar dat kan, binnen voorzieningen ruimte voor maatwerk.

Professionals en vrijwilligers hebben bepaalde vaardigheden nodig om zo'n rol in de sociale basis goed te kunnen vervullen. We zetten daarom in op extra capaciteit en training voor reguliere voorzieningen, gericht op het bieden van plekken aan jeugdigen met een beperking en/of psychische- of gedragsproblematiek.

Samen leven, samen opgroeien, in de buurt

Opvoeden en opgroeien gebeurt niet alleen in het gezin. Ouders hebben vaak behoefte aan contact met andere ouders om opvoedervaringen en -tips uit te wisselen. Het helpt om de eigen ervaringen in perspectief te plaatsen als die worden afgezet tegen de ervaringen van een ander. Daarmee ondersteunt het ons uitgangspunt van normaliseren. Tegelijkertijd geven ouders aan dat de mogelijkheden daartoe minder worden naarmate hun kinderen ouder worden. De thema's waarover ouders vragen hebben, de vorm waarin ze elkaar gemakkelijk ontmoeten en de frequentie waarin dat gebeurt, verschilt per buurt en verschuift mee met het verloop van de gemiddelde leeftijd van kinderen in een buurt. Partijen die in de haarvaten van een buurt werken, zoals de JGZ, het onderwijs, de huisarts, de sociaal makelaar en het buurtteam hebben vaak goed zicht op wat in dit kader in een bepaalde periode in een buurt nodig is. Vaak gaat het om inzet met een eenmalig, of tijdelijk en flexibel karakter dat zich slecht verhoudt tot reguliere subsidies. Onder de noemer 'samen leven, samen opgroeien in de buurt' creëren we mogelijkheden om hier snel op in te spelen.

Ondersteuning dichtbij

Ouders die te maken hebben met een kind met problematiek worden extra belast. Vaak gaat dat goed, maar soms raken draagkracht en draaglast uit evenwicht. Sommige ouders hebben zelf te maken met zoveel problematiek dat extra ondersteuning, ook in praktische zin, noodzakelijk is. In gezinnen waar dit speelt zorgen we voor extra praktische ondersteuning, bijvoorbeeld door de inzet van vrijwilligers.

Basiszorg

Daar waar de vraag naar ondersteuning de mogelijkheden van de informele zorg (tijdelijk) overstijgt, kunnen jeugdigen en ouders terecht bij de buurtteams. De buurtteams leveren hoogwaardige generalistische basiszorg waarbij het kind en zijn leefomgeving (gezin, school, professionals en vrijwilligers) centraal staan. De inzet is altijd oplossingsgericht, de regie blijft bij het gezin en per gezin is er één vaste contactpersoon. De afgelopen jaren heeft de generalistische basiszorg zich ontwikkeld en verbreed (schulddienstverlening, hulp bij het huishouden, hulp bij woonproblematiek) naar een collectieve brede basiszorg. Gezinnen waarderen de basishulp steeds meer (eind 2016 met een klanttevredenheid van 8.1).

Recht op opgroeien bij de ouders: ouders zijn primair verantwoordelijke voor de opvoeding, zij worden hierbij op een passende manier ondersteund.

De komende jaren investeren we in de doorontwikkeling, verdieping, versterking en borging van de generalistische basishulp en de omgeving waarbinnen deze plaatsvindt.

- We zetten in op meer maatwerk per buurt. Samen met betrokken partners uit de formele en informele zorg stellen we op basis van ervaringen en dynamische data prioriteiten per buurt waar we extra op investeren.
- We versterken de samenwerking tussen buurtteams, huisartsen en praktijkondersteuners (POH) waardoor jeugdigen en ouders sneller de juiste ondersteuning krijgen en meer maatwerk mogelijk is. We verwachten ook dat hierdoor de inzet van specialistische jeugdhulp kan afnemen.

- Door buurtteams doelgericht samen te laten werken met partners in het ‘gewoon opgroeien’ creëren we samenhang en synergie tussen het eerste en tweede spoor.
- Gezinnen met schulden worden al sinds de pilots door de buurtteams ondersteund. Nieuw is dat de buurtteams nu ook de toegang vormen tot de schulddienstverlening.
- De buurtteams spelen een grote rol in een aantal stedelijke opgaven gericht op de buurtgerichte inzet van specialistische jeugdhulp. Zie ook de kopjes *Specialistische jeugdhulp* en *Jeugdhulp met verblijf*. De opbrengsten hiervan sluiten aan bij de buurtgerichte werkwijze van de buurtteams en verrijken deze.
- We versterken de basishulp de komende jaren verder met verschuiving van een deel van de inzet van de huidige aanvullende zorg, bv inzet op ondersteuning bij (vecht)scheidingen, naar de basiszorg.

Specialistische jeugdhulp

Met partijen in het veld en geïnspireerd door de beweging van de “nieuwe GGZ” werken we de komende jaren toe naar buurtgerichte specialistische jeugdhulp. Het eindplaatje dat we voor ogen hebben is dat de meest voorkomende specialistische jeugdhulp dan daadwerkelijk fysiek in de buurt aanwezig is. De inspiratie is afkomstig vanuit de beweging de nieuwe GGZ, maar de ontwikkeling wordt breed op de opgave ingezet (alle specialistische jeugdhulp).

- We willen dat de zorg dichtbij de cliënt en in nauwe samenwerking met de basiszorg geboden wordt. Hierbij streven we naar vernieuwing, over de verschillende sectoren heen, met een focus op bredere doelstellingen gericht op herstel en deelname aan de maatschappij.
- Door de specialistische zorg op deze manier dicht bij de buurtteams te organiseren ontstaat er een netwerk met specialistische kennis rond de buurtteams en huisartsen/POH.
- Doordat de focus van de geboden zorg komt te liggen op de cliënt in zijn eigen context worden er vanuit de samenwerking van partijen steeds meer maatwerk oplossingen geboden.
- Door de zorg op buurtniveau te organiseren kunnen we netwerken van professionals ontwikkelen die aansluiten bij de specifieke problematiek van een populatie in een buurt. De zorg wordt geboden door partijen die kennis hebben van de betreffende buurt en de bewoners.
- We beogen dat jeugdigen (zo lang als mogelijk) opgroeien in hun eigen omgeving (gezin), bijvoorbeeld door de inzet van zeer intensieve ambulante jeugdhulp.
- De specialistische jeugdhulp met minder volume, zoals bijvoorbeeld de inzet op eetstoornissen, is op grotere schaal (meerdere buurten/wijken, stedelijk of regionaal) georganiseerd.
- De specialistische jeugdhulp in de buurt kan in de toekomst ook een rol spelen voor jongeren in een verblijfssetting in de buurt.

Jeugdhulp met verblijf

In de komende jaren werken we verder aan de ontwikkeling van een buurtgericht en regiogericht zorglandschap voor jeugdhulp met verblijf waar:

- Meer jeugdigen opgroeien in een gezinsomgeving;
- Jeugdigen opgroeien in hun eigen buurt of plek die aansluit bij hun dagelijkse leven. In de stad waar dat kan, er buiten waar dit beter is;

- Ouders aan zet blijven waar dit kan, ook wanneer de jeugdige niet meer thuis kan wonen.
- Verblijf als hulpverleningsvariant zo kort mogelijk wordt ingezet;
- Het verblijf als woon- en opvoedingsvariant perspectief biedend en zo stabiel mogelijk is;
- De zorg (intersectoraal) verplaatst en niet de jeugdige (scheiden wonen en zorg);
- Een doorgaande zorglijn tot aan zelfstandigheid het uitgangspunt is;
- De sociale basis, buurtteams en specialistische hulp in de buurt goed verbonden zijn met het verblijf (in de buurt);
- Iedere jeugdige goed en ononderbroken onderwijs/arbeid volgt of verricht;
- Iedere jeugdige een belangrijke ander heeft die hij/zij vertrouwt en die hem/haar kan ondersteunen en adviseren.

Hoofdstuk 3: Stapsgewijs ontwikkelen

Met de jeugdigen en gezinnen zetten we in 2017 concrete stappen, dichtbij en op maat.

Gewoon opgroeien

Iedereen doet mee

Ouders, professionals en vrijwilligers geven aan dat het belangrijk is dat alle jeugdigen kunnen meedoen en optimale kansen krijgen om zich te ontwikkelen. Dat betekent dat er soms extra aandacht nodig is voor een optimale ontwikkeling. Een extra duwtje omdat meedoen door omstandigheden, lastig gedrag of een beperking niet vanzelf gaat. Voor het komend jaar willen we:

- Verkennen hoe reguliere voorzieningen zich nog beter in kunnen zetten om iedereen mee te laten doen.
- Inspiratie ophalen over wat nodig is als het gaat om investeren in het meedoen van jeugdigen. Jeugdigen (en zeker meiden) nemen namelijk in een aantal wijken substantieel minder deel aan vrijetijdsvoorzieningen, zoals sport en bewegen.
- Investeren in en leren van kansrijke initiatieven en ontwikkelingen om kwetsbare jeugdigen mee te laten doen.

Meedoen binnen reguliere voorzieningen, in gesprek

We willen in gesprek met voorzieningen in de sociale basis, zoals scholen, jeugdgezondheidszorg en sportverenigingen verkennen we waar mogelijkheden zijn om het gewone opgroeien te versterken voor die jeugdigen die door omstandigheden wat minder kansen hebben. In 2017 agenderen we dit onderwerp en begin 2018 zullen daar aanvullende acties/aanbevelingen uit volgen. Vanzelfsprekend doen we dit in verbinding met lopende initiatieven zoals onderwijsachterstandenbeleid of inzet op sociaal makelaars en buurtsportcoaches.

Kinderen hebben recht op vrije tijd en ontspanning en deelname aan culturele en sportieve activiteiten.

Meedoen jeugdigen, inspiratie ophalen

We gaan in gesprek met jeugdigen en ouders en komen op basis hiervan in het volgende uitvoeringsplan met aanvullende/vernieuwende ideeën om het meedoen van jeugdigen te versterken. Vooruitlopend hierop investeren we al op:

Fancoach: Bestaande en nieuwe groepen supporters goed in beeld houden en jeugdigen met problemen en/of die voor problemen zorgen signaleren en begeleiden

Stut theater: Via theater/podiumkunsten vergroten van zelfstandigheid, weerbaarheid en wendbaarheid bij kwetsbare/zwerfjongeren

Meidenwerk: Extra inzet op meidenwerk om eigen identiteit en zelfstandigheid te vergroten en zo risico's op problematisch gedrag voorkomen.

Schooljongerenwerk: Extra inzet op schooljongerenwerk. Door samen met scholen jongeren te stimuleren tot activiteiten, aandacht te geven aan positief gedrag en constructief om te gaan met conflicten, willen we schoolverzuim en vroegtijdige schooluitval voorkomen.

Taal doet meer: Kinderen tussen de 8 en 14 jaar worden gekoppeld aan een vrijwilliger om te investeren in taal en leren. School speelt een actieve rol ook in de begeleiding van vrijwilligers. Ouders worden actief betrokken.

Meedoen in reguliere kinderopvang

Samen met partners en ouders wordt verder verkend hoe de opvangmogelijkheden voor kinderen met speciale behoeften binnen de reguliere kinderopvang verbeterd kunnen worden, zowel voor de leeftijd 0–4 jaar (KDV) als 4–12 jaar (BSO). Op basis van de verkenning en evaluatie van de pilot (najaar 2017) komen we in december 2017 met een voorstel voor vervolg.

Meedoen jeugdigen die extra aandacht nodig hebben

We zien dat het een groep jeugdigen niet lukt om mee te doen met reguliere vrijetijdsvoorzieningen, een groep voor wie meedoen essentieel is. Deze deelname kan problemen in het dagelijks leven verlichten/voorkomen. We zullen bestaande activiteiten volgen en blijven kijken wat (extra) nodig is. Voor 2017 zetten we in ieder geval in op:

De Wilg: Lessen vrijetijdsbesteding in samenwerking met speciaal onderwijs voor LVB jongeren.

Begeleiding naar vrijetijdsaanbod en de puberacademie (begeleiding/ondersteuning van jongeren met LVB en gedragsproblematiek en ouders om gevoelige onderwerpen bespreekbaar te maken)

Inaya: Groepsactiviteiten voor LVB jongeren met gedragsproblemen en een migrantenachtergrond: benutten wat goed gaat en werken aan het perspectief van zelfredzaamheid en participatie.

Doorgaande lijn met het aanbod voor volwassenen.

Pedagogische sportondersteuning:

Een aantal aanbieders van zorg en sportclubs zijn (met inzet van tijdelijke extra financiering vanuit het rijk) met elkaar een traject gestart. Hierin worden clubs, met name trainers/coaches, ondersteund zodat de jeugdigen die extra aandacht nodig hebben deel kunnen nemen aan reguliere sportactiviteiten. Van dit initiatief willen we leren en kijken wat nodig is om hier blijvend en eventueel breder invulling aan te kunnen geven.

Samen opgroeien in de wijk, maatwerk in de buurten

We organiseren wijktafels en benutten opvoed- en opgroei overleggen om te kijken waar extra inzet nodig is om het gewoon opgroeien en ontmoeting nog meer te versterken. Aansluitend bij bestaande structuren, zoals vreedzame wijk, en uitgaande van vragen komen we voor die buurten waar dat nodig is tot versterking van inzet op gewoon opgroeien.

Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn:

- Hoe kunnen we beter in gesprek met ouders en wat is daarvoor nodig;
- Waar en hoe kunnen we ontmoeting tussen ouders stimuleren in de buurt;
- Op welke wijze kunnen we initiatieven en krachten in de buurt benutten, hoe kunnen we bijvoorbeeld jongeren stimuleren en betrekken bij de buurt?

Het proces voor de uitvraag van het sociaal makelaarschap biedt kansen om met elkaar te kijken hoe we deze aandachtspunten nog beter mee kunnen nemen en wie daarin welke rol kan vervullen.

Recht op maatwerk: ieder kind heeft recht op een zo zelfstandig mogelijke deelname aan de samenleving.

In gesprek met ouders

Wijkacademies: In 3 subwijken (Hoograven, Leidsche Rijn en Kanaleneiland) zijn we gestart met wijkacademies samen met ouders. De Universiteit van Utrecht ondersteunt in het ontwikkelen van een werkwijze om signalen, ideeën en oplossingen van ouders nog beter op te halen.

Ontmoeting in de buurten

Vanuit de JGZ wordt al geïnvesteerd om, daar waar nodig en aansluitend bij initiatieven uit de buurt, te investeren in ontmoeting en leren van elkaar. Zo gaan ouders in Overvecht, die een extra steuntje in de rug kunnen gebruiken, met elkaar in gesprek over hun rol als opvoeder en de ontwikkeling van hun kind. Vanuit 'Utrecht zijn we samen' investeren we in ontmoeting, zo zal *Oumnia works* bijeenkomsten organiseren voor moeders en zullen er debatten over opvoeden voor vaders georganiseerd worden.

Versterken van krachten in de buurt

Buurtpastoraat: Bereikt kwetsbare gezinnen, helpt hen aansluiting te vinden in de buurt of met organisaties, biedt coaching en praktische hulp (o.a. huiswerkbegeleiding).

Resto Van Harte Kids: Verbeteren van mentale en fysieke gezondheid van jeugdigen (en hun ouders) in achterstandssituaties, door samen met de jeugdigen gezond te koken voor en te eten met ouders en buurtbewoners.

Buurtsportcoach: We onderzoeken de mogelijkheden om in een aantal buurten kwetsbare jeugdigen een kort traject te laten volgen waarna zij zelf activiteiten in de buurt kunnen organiseren. Indien mogelijk passen we dit in 2017 ook al toe. De buurtsportcoach zet zich in voor het vergroten van de (sport)participatie onder kwetsbare jeugdigen. De buurtsportcoach stimuleert de jeugdigen om zelf organisator te worden van activiteiten.

Even op adem komen, inzetten op verlichten van zorg.

Soms zijn gezinnen tijdelijk of langdurig uit balans, bijvoorbeeld door de zorg voor een kind met een beperking, of een psychische stoornis of verstandelijke beperking bij de ouders. We proberen escalatie van problemen te voorkomen door gezinnen (ouders en jeugdigen) in dit soort situaties de ondersteuning te bieden die zij nodig hebben om hun veerkracht te vergroten. Zo stellen we hen in staat goed om te gaan met de problemen en uitdagingen waar zij voor gesteld worden. Dit kan bijvoorbeeld door lotgenotencontact, gerichte cursussen of informele zorg. In 2017 doen we dat op de volgende manieren:

Stimuleren contacten 'lotgenoten'

Leren van elkaar doe je net soms net wat makkelijker als je 'tegen hetzelfde aanloopt'. We stimuleren en ondersteunen dit leren van elkaar, eventueel onder begeleiding. In 2017 investeren we in:

Turkse moeders: Begeleiden/ondersteunen van een lotgenotengroep van Turkse moeders met jongeren met een licht verstandelijke beperking.

Pittige jaren: In deze cursus leren ouders die een kind hebben met erg opvallend gedrag onder deskundige begeleiding van elkaar. Samen met de Universiteit van Utrecht wordt deze effectief gebleken methodiek in samenwerking met de buurtteams en specialistische zorg ingezet.

Piep zei de muis: Biedt ondersteuning aan kinderen (4-7 jaar) die opgroeien in een lastige thuissituatie. Dit gebeurt door verschillende activiteiten te organiseren in een groep onder begeleiding van iemand met ggz-expertise en iemand met een pedagogische achtergrond.

Versterken informele zorg

Voor sommige groepen, bijvoorbeeld ouders met een grote zorgtaak of jeugdigen die mantelzorg verrichten, helpt het om af en toe even op adem te kunnen komen. Op die manier kunnen draagkracht en -last in balans blijven. Gelukkig zijn er vrijwilligers in de stad die de intensieve zorg die geleverd moet worden opmerken en willen verlichten. We willen deze initiatieven als gemeente blijven waarderen.

Handje Helpen: Respijtzorg, ontlasten van gezinnen d.m.v. mantelzorg-/netwerkmaatje, steunouder of logeergezin

Home start: Vrijwillige ondersteuning aan ouders die opvoedingsproblemen ervaren met hun kinderen (jonger dan 14) en die daarbij een steuntje in de rug kunnen gebruiken.

JIM (Jouw Informele Mentor): Binnen de JIM-aanpak wijst de jeugdige zelf iemand uit het sociaal netwerk aan om de rol van informele mentor op zich te nemen. Dit is een volwassene die de jeugdige vertrouwt en die hem/haar kan ondersteunen en adviseren in de actuele complexe en/of crisissituatie, bijvoorbeeld een oom, tante of een buurtgenoot. De hulp wordt vervolgens gezamenlijk vormgegeven door deze informele mentor, de jeugdige, de overige gezinsleden en de professionals vanuit de basishulp en specialistische jeugdhulp. Samen met de Universiteit van Utrecht wordt de samenwerking tussen mentor en professional(s) onderzocht.

Aandacht voor jeugdigen in armoede

Inzet op armoede, zoals we doen in de citydeals, is belangrijk voor jeugdigen en gezinnen. We hebben specifieke aandacht voor jeugdigen in armoede. We besteden aandacht aan:

Kinderen hebben recht op een toereikende levensstandaard.

Advies jongeren: Jongeren adviseren de gemeente hoe informatievoorziening over schulden verbeterd kan worden. Jongeren geven aan dat door de veelvoud aan verschillende bronnen het overzicht verdwijnt, ze weten de juiste weg naar de hulp moeilijk te vinden. Op basis van dit advies zetten we in op:

Inzet op verbeterde schuldenaanpak: In 2017 zetten we in op betere informatievoorziening en aanpak/hulp bij schulden, afgestemd op zoekgedrag van de jongeren en die rekening houdt met aanpak/hulp die jongeren aanspreekt.

Voorlichting voortgezet onderwijs: Scholen wordt de mogelijkheid geboden gebruik te maken van dialoogsessies met peer-educator waarin het onderwerp schulden besproken kan worden.

Verkennen mogelijkheden inzet op jeugdigen in armoede: Samen met gezinnen en jeugdigen gaan we op zoek naar mogelijkheden om de situatie van jeugdigen in armoede te verbeteren. Het U-pas kindpakket kan makkelijker (en minder stigmatiserend) gebruikt worden en kan op meer plekken gebruikt worden. Extra middelen die beschikbaar komen (miljoenennota) zullen we zoveel als mogelijk hierop aansluitend inzetten.

Financiële zelfredzaamheid jongeren: Jongeren die aangewezen zijn op bijstand en niet terug kunnen vallen op ondersteunende volwassenen (zoals sommige jongeren die uit de jeugdhulp met verblijf komen) worden gecompenseerd zodat zij in hun levensonderhoud kunnen voorzien.

Aanpak problematische schulden: We verkennen hoe we op een vernieuwende manier problematische schulden bij jongeren aan kunnen pakken, bijvoorbeeld met een revolverend fonds, of door toeslagen direct te verrekenen met de uitgave waarvoor ze bedoeld zijn.

Doorontwikkeling basishulp

Conform de aanbevelingen van de visitatiecommissie, borgen en verdiepen we in 2017 de generalistische basiszorg door de buurtteams. Blijvende aandacht voor de ontwikkeling van generalistische basiszorg en voor de gezinswerkers die haar uitvoeren, vormen daarin een belangrijk thema, evenals samenwerking met partners in de leefomgeving van kind en gezin en een centrale rol in stedelijke opgaven, zoals bijvoorbeeld in de pilot buurtgerichte specialistische jeugdhulp. Daarvoor gaan we in 2017 het volgende doen.

- **Continueren Academische werkplaats**

In de academische werkplaats 'effectieve basishulp' ligt de generalistische basiszorg die door de buurtteams wordt geboden onder de loep. Het project is er op gericht om de generalistische basiszorg nog verder te verbeteren. Binnen de academische werkplaats worden onder andere de effecten van basiszorg bij cliënten gemonitord en worden gezinswerkers met behulp van methodische bijeenkomsten gefaciliteerd om zich de (nieuwe) inzichten met betrekking tot generalistische basiszorg snel eigen te maken.

- **Meer maatwerk per buurt**

Nu de generieke basis in alle buurten voldoende staat, komt er in 2017 ruimte voor de verschillende teams om zich, naast de basis, meer te richten op buurt-specifieke problematiek. We verwachten van teams dat zij op buurtspecifieke aandachtspunten extra expertise opbouwen, bovenop de expertise die sowieso in ieder team aanwezig moet zijn, zoals bijvoorbeeld omgaan met diversiteit, omgaan met financiële problemen, (v)echtscheidingen, etc..

Vanaf 2017 werken we met een Dynamische Basisset Jeugd, waarin geanonimiseerde data van verschillende bronnen (o.a. buurtteam, SVMN, scholen, gemeente) bij elkaar is gebracht. De inzichten die deze basisset jeugd oplevert, gecombineerd met de mogelijkheden in de buurt, ervaringen van buurtteammedewerkers en netwerkpartners helpen bij het bepalen en volgen van prioriteiten per buurt.

- **Maatwerk voor jongeren vo en mbo team**

Voor jongeren zoeken we behalve in de buurt ook op school een plek om tijdig aan te haken bij problematiek en samen met hen naar oplossingen te zoeken. Zowel op het voortgezet (speciaal) onderwijs als op het middelbaar beroeps onderwijs werken buurtteams nauw samen met de school. Buurtteams ondersteunen de school bij het neerzetten van een sterke ondersteuningsstructuur. De teams onderhouden contacten met andere hulpverleners en instanties die betrokken zijn bij middelbaar scholieren. Denk aan jeugdverpleegkundigen en begeleiders passend onderwijs en leerplicht.

In 2017 wordt gezocht naar mogelijkheden om het mbo-team op alle mbo-locaties in te zetten. Daarnaast wordt gekeken hoe de samenwerking versterkt kan worden bijvoorbeeld op het terrein van schooluitval.

- **Verdiepen van de generalistische basiszorg**

Vanaf de eerste pilotteams in 2012 is één van de belangrijkste ontwikkelvragen geweest welke jeugdigen en gezinnen het beste in de basiszorg ondersteund kunnen worden en voor welke jeugdigen en gezinnen geheel of gedeeltelijk de inzet van specialistische jeugdhulp nodig is.

Het niveau waarop het lukt dat onderscheid goed te maken, wordt steeds gedetailleerder. Zo weten we inmiddels dat jeugdhulp met verblijf, specialistische behandeling, een 24/7 crisisdienst, zorg bij dyslexie, intensieve sterk gespecialiseerde ambulante programma's, dagbehandeling en dagbegeleiding in Utrecht niet tot de basiszorg gaan behoren. Tegelijkertijd zien we ook dat er nog relatief veel jeugdigen en gezinnen in de aanvullende specialistische jeugdhulp terecht komen die goed, en wellicht beter of aanvullend, ondersteund kunnen worden door het buurtteam. De buurtteams spelen daarom een centrale rol bij de uitvoering van de pilots specialistische jeugdhulp in de buurt (zie paragraaf specialistische zorg).

- **Samenwerking huisartsen**

Huisartsen hebben een belangrijke rol in de basiszorg. Zij werken samen met het buurtteam en verwijzen naar specialistische zorg voor cliënten waar specialistische jeugdhulp nodig is. In 2016 is er een verdere samenwerking tussen buurtteams en huisartsen tot stand gekomen. Er is een gezamenlijke visie op basiszorg voor jeugdigen met psychische klachten opgesteld in de academische werkplaats. Aan de hand van een pilot met anonieme casusbesprekingen wordt deze visie getoetst. Wij verwachten dat de visie en ieders rol en expertise door deze pilot nog duidelijker wordt en handvatten biedt om uitwisseling van kennis en samenwerking, mede in relatie tot de specialistische jeugdhulp, verder te versterken.

Daarnaast wordt komend jaar ingezet op intensievere samenwerking tussen huisarts en buurtteam onder andere door het versterken van de vraagverheldering bij de huisarts door:

- Het buurtteam dichterbij de huisarts te positioneren. Er wordt een buurtteammedewerker gekoppeld aan een huisartsenpraktijk. Dit kan door fysiek in het gebouw aanwezig te zijn of op afstand. Invulling hiervan op maat en passend bij de wijk/praktijk.
- Intensiever gebruik te maken van consultatiemogelijkheden,
- Waar dat meerwaarde heeft gaan huisartsen, Lokalis en specialistische jeugdhulp partijen o.a. leerbijeenkomsten organiseren in de vorm van casuïstiekbesprekingen. Aan de hand van knelpunten en succesfactoren kunnen hieruit voortvloeiend (nieuwe) werkafspraken gemaakt worden.

- **Versterken samenwerking andere partners in de sociale basis**

Naast het intensiveren van de samenwerking met huisartsen, zoals hierboven beschreven, is er in 2017 ook aandacht voor de samenwerking met partijen in de sociale basis en het gewoon opgroeien. Betere samenwerking leidt tot meer samenhang in de inzet van alle partijen. Dit draagt bij aan meer maatwerk voor jeugdigen en gezinnen.

We verwachten daarbij van het buurtteam dat zij formuleren op welke wijze de sociale basis cliënten kan ondersteunen waardoor de buurtteams eerder kunnen afschalen.

In 2017 verkennen we specifiek waar groepsaanbod van JGZ (bv opvoedcursussen) of andere partijen de inzet door het buurtteam kunnen versterken, aanvullen of ontlasten (zie paragraaf gewoon opgroeien)

- **Citydeal inclusieve stad**

Onder de noemer “Ondiep Ontregeld” gaat het buurtteam (zowel Jeugd & Gezin als Sociaal) samen met cliënten en alle relevante instanties uitproberen op welke wijze men in complexe situaties het verschil kan maken. De aanpak richt zich op huishoudens met problemen op meerdere gebieden waar stagnatie optreedt omdat de inwoner vastloopt in de systeemwereld. Ondiep Ontregeld wil het volgende bereiken:

- Verbeteren van de ondersteuning van inwoners met complexe problemen op meerdere gebieden;
- Voorkomen van (escalatie van) problemen;
- Realiseren van oplossingen die aansluiten bij de mogelijkheden en de concrete leefsituatie van de inwoners en daardoor een duurzaam karakter hebben;
- Activeren van de huishoudens die door de maatwerkoplossing op het vlak van bestaanszekerheid weer ruimte hebben om de eigen situatie verder te verbeteren.

Een neveneffect van de aanpak is dat maatschappelijke kosten voorkomen worden door problemen voor te zijn dan wel ze vroegtijdig op te lossen.

- **Ambulante zorg bij crisissituaties**

Vanaf 2017 voeren de buurtteams de ‘ambulante zorg bij crisissituaties’ uit. Dit gaat vaak om jeugdigen uit gezinnen die al bij het buurtteam bekend zijn. Door dit binnen de basishulp, dichtbij om de hoek, te organiseren verwachten we vaker preventief te kunnen handelen en onnodige escalatie te voorkomen. (24uurs crisishulp zit niet bij de buurtteams, zie onderdeel jeugdhulp met verblijf)

- **Generalistische basishulp voor gezinnen in de opvang**

Het buurtteam gaat in 2017 samenwerken met de Maatschappelijke Opvang voor ondersteuning aan gezinnen met jeugdigen in de opvang of op de wachtlijst daarvoor. Op basis van ervaring in de praktijk wordt deze samenwerking vorm gegeven. Het uitgangspunt van generalistische zorg en één gezin, één plan blijft daarbij leidend voor de inzet van de buurtteams.

Specialistische zorg

- **Buurtgerichte specialistische jeugdhulp**

Zoals in hoofdstuk drie is aangegeven, zetten we in 2017 stappen om de specialistische jeugdhulp zoveel mogelijk buurtgericht te organiseren. In nauwe samenwerking met huisartsen, buurtteams en aanbieders van specialistische jeugdhulp starten we daarvoor met pilots in twee buurten. Ons gezamenlijk ambitieniveau is hoog. We stellen in beide buurten een specialistisch team samen met vrijgevestigde professionals en/of professionals van gecontracteerde jeugdhulppartijen die solliciteren op deze pioniersfunctie. De ervaringen die deze teams opdoen, voeden een ontwikkelkamer die we in het leven roepen.

Kinderen hebben recht op de best mogelijke zorg.

In de pilots willen we bereiken dat specialistische jeugdhulp optimaal aansluit op de behoefte van de jeugdige en diens ouders; snel en dichtbij beschikbaar en met maatwerkoplossingen

afgestemd op de specifieke situatie van kind en gezin. We beogen ook dat de zorg dichtbij de cliënt en in nauwe samenwerking met de basiszorg geboden wordt en dat dit leidt tot vernieuwing over de oude sectoren heen.

Vanuit organisatorisch oogpunt dienen de pilots als input voor de toekomstige uitvraag van specialistische jeugdhulp. We willen leren welke schaal nodig is voor de expertises (buurt, wijk, stad of bovenregionaal), welke expertises in de buurt nodig zijn en welke organisatievorm daarbij passend is.

Indien opbrengsten van de pilots voldoende zijn voor uitvraag in 2018 dan start in 2018 de uitvraag voor hele stad en hebben we een nieuw zorglandschap in 2019. Mogelijk blijkt gedurende het jaar 2017 dat er nog onvoldoende basis is om tot een uitvraag te komen voor de gehele stad, maar kan de pilotfase worden uitgebreid met een of meer buurten. Een volledige uitvraag kan dan in 2019 plaatsvinden om vervolgens een nieuw zorglandschap in 2020 te hebben.

- **Voorkomen van jeugdhulp met verblijf**

In 2017 onderzoeken we met partijen waar (intensieve) ambulante hulpvormen een alternatief kunnen zijn voor verblijf. In de pilots buurtgerichte specialistische jeugdhulp zal dit een punt van aandacht zijn, maar ook in andere buurten waar dit beantwoord aan een buurtspecifieke vraag.

- **Onderwijszorgarrangementen**

Het (voortgezet) speciaal onderwijs biedt onderwijs aan leerlingen met een zeer complexe ondersteuningsbehoefte.

Ieder kind heeft recht op onderwijs.

Vaak komen in de financiering van de benodigde zorg voor deze leerlingen meerdere wettelijke kaders samen (WLZ, Passend onderwijs, Jeugdwet, ZVW). Dit maakt financiering van de benodigde zorg onnodig ingewikkeld. Ouders en scholen hebben behoefte aan één of enkele professionals die op school aanwezig zijn voor meerdere leerlingen, hetgeen zich slecht verhoudt tot de systematiek van een individueel beschikte voorziening. In 2017 onderzoeken we in de praktijk samen met een begeleidende werkgroep met (bovenregionaal) betrokken partijen hoe we onderwijszorgarrangementen mogelijk maken waarin onderwijs en specialistische zorg zo eenvoudig, integraal, effectief en efficiënt mogelijk worden gecombineerd voor alle betrokkenen.

Jeugdhulp met verblijf

In sommige situaties is de problematiek van het gezin of de jeugdige zo complex, dat jeugdhulp met verblijf/een tweede thuis (tijdelijk of permanent) nodig is.

Hulp met verblijf is vaak intensiever, kostbaarder en ingrijpender dan andere vormen van hulp. Deze hulp wordt daarom alleen ingezet als ambulante hulpvormen geen oplossing kunnen bieden en/of als de veiligheid van de jeugdige in het gezin niet gewaarborgd kan worden.

Kinderen die buiten het eigen gezin opgroeien hebben recht op bescherming.

- **Pleegzorg**

Met contractpartijen en hun pleegouderraden, een ervaringsdeskundige en verwijzers is een ontwikkelperspectief 2020 opgesteld. We willen toe naar eenduidige en herkenbare pleegzorg voor de inwoners van Utrecht. We onderzoeken of pleegzorg ook passend kan zijn voor jongeren die nu nog in gezinshuizen of instellingen verblijven. We vragen van partijen om hun kennis en deskundigheid te delen en breed inzetbaar te maken voor alle pleegouders. Tegelijkertijd onderzoeken we of meer jeugdigen met passende ondersteuning kunnen opgroeien in hun eigen netwerk. Jeugdigen kunnen in een pleeggezin opgroeien tot aan zelfstandigheid.

- **Gezinshuizen**

Gezinshuizen zijn in een heel aantal gevallen een passend alternatief voor jeugdhulp met verblijf. Jeugdigen ervaren hierbij hoe het is om op te groeien in een zo gewoon mogelijke gezinssituatie. We gaan komend jaar verder in gesprek met jeugdigen, gezinshuisouders en zorgaanbieders om met hen te onderzoeken wat er nodig is om deze ombouw te realiseren. We willen ernaar toe dat meer Utrechtse jeugdigen die niet meer thuis kunnen wonen, een alternatief thuis kunnen vinden in de stad.

- **Normaliseren van Jeugdhulp met verblijf**

Samen met verwijzers (Lokalis en SAVE) en aanbieders van jeugdhulp met verblijf werken we aan voorkoming en, waar dit kan, ook verkorting van verblijf. Uitgangspunt hierbij is dat jeugdigen zo snel mogelijk een stabiele plek vinden om te wonen en niet onnodig worden verplaatst van het ene verblijf naar het andere en zo gewoon mogelijk opgroeien. Daarbij willen we binnen de jeugdhulp met verblijf meer aandacht voor inbreng van ouders of andere belangrijke anderen van de jeugdigen. We onderzoeken met partijen waar (intensieve) ambulante hulpvormen een alternatief kunnen zijn voor verblijf.

- **Starten met een alternatieve vorm van verblijf in de buurt**

In 2017 onderzoeken we met jeugdigen en hun ouders, zorgaanbieders en andere partners of het haalbaar is om te starten met een vorm van verblijf in de buurt waarbij inwonende professionals het opvoed- en opgroei-klimaat verzorgen en de hulp en ondersteuning die in de buurt aanwezig is wordt benut. De inzichten die we opdoen met deze alternatieve vormen van verblijf in de buurt, vertalen we in 2019 in concrete afspraken voor 2020 en verder.

- **Zelfstandige woonruimte voor 18+**

De opvang van dak- en thuisloze jongeren en de uitstroom uit jeugdhulp met verblijf en de maatschappelijke opvang stagneert door onvoldoende geschikte en betaalbare woonruimte voor jongeren. We willen dat kwetsbare jongeren die 18 worden en – al dan niet met ambulante begeleiding- zelfstandig willen wonen, hiertoe de kans krijgen.

Samen met zorgaanbieders, woningbouwcorporaties, andere private partijen, REO/de afdeling Wonen en jongeren zelf gaan we aan de slag om in 2017 extra kamers en studio's beschikbaar te krijgen. Hiervoor stellen we, als onderdeel van het programma wonen en zorg verbonden, een plan op, waarin ook de betaalbaarheid van het wonen voor deze kwetsbare doelgroep

jongeren een duidelijke plek krijgt. We zoeken het komend jaar naar maatwerkoplossingen voor bereikbare woonruimte met passende huurprijzen voor kwetsbare jongeren in Utrecht.

- **Bovenregionale Jeugdhulp**

Bovenregionaal zijn er afgelopen jaar flinke stappen gezet op het gebied van samenwerking en een passende wijze van gezamenlijk inkopen. In de loop van 2017 zullen de vijf regio's zich uitspreken over de lange termijnvisie voor de bovenregionale voorzieningen, zodat er gebouwd kan worden aan een stabiel en getransformeerd zorglandschap. Dit biedt ook de mogelijkheid om vanaf 2018 en verder te komen tot meerjarige afspraken met aanbieders van bovenregionale jeugdhulp. Utrecht en de Utrechtse regio's sluiten nauw aan bij landelijke trajecten waarin de vereenvoudiging van (de financiering van) het zorglandschap aan de orde is.

Voor crisiszorg wordt een inhoudelijk traject doorlopen wat resulteert in een duidelijk afbakening tussen regionale zorg (ambulant), die in Utrecht uitgevoerd wordt door de buurtteams (zie kopje doorontwikkeling basishulp) en bovenregionale zorg (bedden). Voor de bovenregionale zorg wordt toegewerkt naar een integrale/intersectorale voorziening op het gebied van crisis in alle regio's. We streven ernaar jongeren zo snel mogelijk te plaatsen op een perspectief biedende, stabiele woonplek.

Jeugdbescherming Nieuwe stijl/SAVE

Jeugdbescherming nieuwe stijl wordt vanaf 2015 uitgevoerd vanuit generalistisch werkende SAVE (Samen werken aan Veiligheid) teams. De SAVE teams werken nauw samen met de buurtteams, dit betekent dat de werkwijze op elkaar aansluit en dat het werkgebied van de SAVE teams aansluit op die van de buurtteams. Door goede samenwerking en preventieve inzet van SAVE door het buurtteam kan voorkomen worden dat er maatregelen worden opgelegd én wordt tegelijkertijd de ondergrens van veiligheid bewaakt. In partnerschap met de uitvoerende organisatie Samen Veilig Midden Nederland en haar onderaannemers (Leger des Heils Jeugdbescherming en Reclassering en de William Schrikker Stichting) hebben we met de SAVE teams een stevige basis gelegd van Jeugdbescherming nieuwe stijl, die we willen continueren.

Kinderen hebben recht op bescherming.

In 2017 werken we toe naar meerjarige contract afspraken die vanaf 2018 in gaan. De zes Utrechtse regio's hebben allen de wens geuit om gezamenlijk tot meerjarige inkoopafspraken te komen. Momenteel draait er, onder opdrachtgeverschap van de VNG, een landelijk traject om tot een landelijk dekkend, duurzaam landschap van gecertificeerde instellingen te komen die jeugdbescherming en jeugdreclassering uitvoeren. Op basis van een juridische verkenning vanuit dit traject is helder geworden dat het komen tot meerjarige afspraken betekent dat we Jeugdbescherming nieuwe stijl moeten aanbesteden.

- In het eerste kwartaal van 2017 komen we gezamenlijk met de Utrechtse regio's tot een inhoudelijk inkoopkader.
- In het tweede kwartaal beschrijven we het aanbestedingsproces wat aansluitend wordt ingezet en zal leiden tot meerjarige afspraken vanaf 2018.